

शेत जमिनीत जमा झालेली
वाळू/रेती निष्कासन करण्यास
परवानगी देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: गौखनि-१०/०५१६/प्र.क्र. ३६८/ख,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
तारीख: २९ जुन, २०१६.

वाचा :

- (१) शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग क्रमांक: गौखनि-१०/२००५/प्र.क्र.२३३/ख,
दि. ०८/०५/२००६
- (२) शासन पत्र, महसूल व वन विभाग क्र.: गौखनि-१०/०२०८/प्र.क्र.३२
(भाग- २)/ख, दि. १४/०९/२०११
- (३) केंद्र शासनाच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालयाची अधिसूचना
क्रमांक : का. आ. १४१ (अ), दिनांक १५/०९/२०१६.

प्रस्तावना :-

वरील विषयासंबंधीच्या संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील शासन परिपत्रकान्वये खाजगी जमिनीमध्ये नैसर्गिक कारणामुळे अथवा इतर कारणामुळे जमा झालेल्या वाळू/रेतीचे निष्कासन करण्यासंदर्भात सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. तदनंतर संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील शासन पत्रान्वये खाजगी क्षेत्रातून/जमिनीतून वाळू उत्खनन करण्यासाठी प्राप्त होणारे प्रस्ताव शासन मान्यतेसाठी पाठविण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. त्यानंतर संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथील केन्द्र शासनाच्या अधिसूचनेन्वये, शेत जमिनीतील वाळू/रेती निष्कासनासाठी पर्यावरण अनुमती घेण्यापासून सूट देण्यात आली आहे. त्यानुषंगाने यासंदर्भात सुधारित निदेश प्रसृत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

संदर्भाधीन क्र. ३ येथील केन्द्रशासनाची अधिसूचना विचारात घेऊन, शेत जमिनीत जमा झालेली वाळू/रेती निष्कासन करण्यास परवानगी देण्यासंबंधीचे दिनांक ०८/०५/२०१६ चे

संदर्भ क्र. १ वरील शासन परिपत्रक याद्वारे अधिक्रमीत करून, तसेच संदर्भ क्र. २ वरील शासनपत्र दिनांक १४/०१/२०११ मधील “खाजगी क्षेत्रातून/जमिनीतून वाळू उत्खनन करण्यासाठी प्राप्त होणारे प्रस्ताव शासन मान्यतेसाठी पाठविण्यासंबंधीचे” निदेश याद्वारे रद्द करून, शेतकऱ्यांनी शेतजमीन लागवडीयोग्य करण्यासाठी शेत जमिनीत पूरामुळे जमा झालेली वाळू/रेती निष्कासन करण्याकामी परवानगी देण्यासंदर्भात शासन आता खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती विहित करीत आहे :-

- (१) शेत जमिनीत पूरामुळे जमा झालेली वाळू/रेती निष्कासन करण्याकामी शेतकऱ्याकडून अर्ज करण्यात आलेली शेत जमीन लागवडीयोग्य करण्यासाठी वाळू/रेती निष्कासन करणे आवश्यक आहे किंवा कसे, असल्यास किती प्रमाणात वाळूचे निष्कासन करणे उचित राहील याबाबत तालुका कृषी अधिकारी यांचे अभिप्राय घेण्यात यावेत.
- (२) अर्जातर्गत जमिनीतून वाळू/रेती निष्कासनामुळे जलस्रोतांवर होऊ शकणाऱ्या संभाव्य परिणामाबाबत भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा यांचे अभिप्राय घेण्यात यावेत.
- (३) केंद्र शासनाच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालयाच्या संदर्भाधीन अधिसूचना क्रमांक का. आ. १४१ (अ), दिनांक १५/०१/२०१६ च्या सोबतच्या परिशिष्ट IX मधील क्रमांक ३ वरील तरतूदीनुसार, शेतजमिनीवर पुरामुळे जमा झालेली वाळू शेतकऱ्यांनी निष्कासित करण्यासाठी पर्यावरण विषयक पूर्वानुमती घेण्यापासून सूट देण्यात आली आहे. त्यामुळे वरीलप्रमाणे शेतजमिनीतील वाळू निष्कासनासाठी पर्यावरण विषयक पूर्वानुमती घेण्याची आवश्यकता राहणार नाही.
- (४) वरीलप्रमाणे शेतकऱ्याने अर्ज केलेल्या शेत जमिनीमधील पुरामुळे जमा झालेली वाळू निष्कासनासंबंधी लिलावाची प्रक्रिया अवलंबिण्यात येऊ नये. अशा वाळूची निर्गती करण्यासाठी संबंधित शेतकऱ्याकडून शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार आवश्यक ती स्वामित्वधनाची रक्कम वसूल करून वाळू निष्कासनाची परवानगी देण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.
- (५) शेतकऱ्यास शेतजमीन लागवडीयोग्य करण्यासाठी शेतजमिनीत जमा झालेली वाळू निष्कासित करण्याची परवानगी देतेवेळी शेतजमीन पूर्वी ज्या प्रयोजनार्थ वापरण्यात येत होती, त्याच प्रयोजनार्थ पुनः वापरण्याजोगी होण्याच्या दृष्टीने त्या शेतजमिनीतून आवश्यक तितकीच वाळू निष्कासन करण्याची परवानगी देण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

(६) शेतजमिनीत जमा झालेली वाळू निष्कासित करण्यास संबंधित शेतकऱ्यास परवानगी देण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी / अपर जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

(७) शेतजमिनीतून वाळू निष्कासनाची परवानगी देण्यात आलेल्या ठिकाणावरूनच व अशा परवानगी आदेशात नमूद परिमाणाएवढ्याच वाळूचे निष्कासन संबंधित शेतकऱ्याकडून करण्यात येत आहे, याबाबत संबंधित तहसिलदार यांनी वेळोवेळी तपासणी करून खात्री करून घ्यावी.

२. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभागाशी विचारविनियम करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०६२९१६४५५२४९९९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मनु कुमार श्रीवास्तव)
शासनाचे प्रधान सचिव (महसूल)

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा. राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- ७) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ८) सर्व जिल्हाधिकारी.

- ९) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
- १०) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ११) प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर.
- १२) प्रधान महालेखापाल-१, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), मुंबई.
- १३) महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), नागपूर.
- १४) सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- १५) निवडनस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई- ३२